

Kemikaliekontrollen i finansåret 1952—53.

Ved **J. L. Schnieker.**

Kontrollens virksomhed har omfattet kontrol med overholdelse af lov nr. 76 af 9. marts 1948 om midler til bekæmpelse af plantesygdomme, ukrudt og visse skadedyr og kontrol med overholdelse af indenrigsministeriets bekendtgørelser nr. 45 af 28. februar 1931 om gifte, der anvendes til bekæmpelse af plantesygdomme m. m. og nr. 284 af 31. maj 1950 om ændrede regler for stoffet thalliums optagelse på giftlovens lister og om særlige regler for opbevaring, salg og udlevering af thalliumsulfat og opløsninger deraf. Der er foretaget analyse på nogle bekæmpelsesmidler, som fabrikanter eller importører har ønsket analyseret, inden midlerne gik ud i handelen, på nogle bekæmpelsesmidler, som forbrugere har ønsket kontrolanalyse på, på midler, som er afprøvet ved de biologiske stationer, og på midler, som statsinstitutioner og firmaer i Norge, Sverige, Holland og England ønskede analyseret hos kontrollen.

Ved indenrigs- og boligministeriets bekendtgørelse af 30. september 1952 er der åbnet adgang til at kunne få indenrigs- og boligministeriets godkendelse af brugsanvisninger til thalliumsulfatopløsninger med indhold af højst $\frac{1}{2}$ pct. thalliumsulfat og til thalliumsulfatpastaer med indhold af højst 2 pct. thalliumsulfat til brug ved bekæmpelse af muldvarpe, og ved landbrugsministeriets bekendtgørelse af 21. oktober 1952 meddeles der tilladelse til, at de nævnte thalliumsulfatopløsninger og -pastaer uden særlig tilladelse fra landbrugsministeriet anvendes til bekæmpelse af muldvarpe, såfremt den af indenrigsministeriet godkendte på emballagen trykte brugsanvisning nøje følges. Da bekæmpelses-

midler til udryddelse af muldvarpe er omfattet af bestemmelserne i bekæmpelsesmiddeloven, skal midlerne anmeldes til kemikaliekontrollen, ligesom pakningerne skal være deklareret i overensstemmelse med bekæmpelsesmiddelovens krav.

Landbrugsministeriet har den 17. april 1952 udstedt en bekendtgørelse, i henhold til hvilken det fastlægges, at der ved de procenter, som angives i deklARATIONEN på bekæmpelsesmidler, altid forstås vægtprocent, samt at flydende hormonpræparater til bekæmpelse af ukrudt kun må sælges i pakninger, hvorpå der med hensyn til deklARATIONEN af indholdsstoffer foruden de allerede påbudte angivelser tillige angives indholdet af virksom forbindelse udtrykt i gram pr. liter ved 20° Celsius. Der fordres således, at flydende hormonpræparater til bekæmpelse af ukrudt både skal være deklareret med gram virksom forbindelse pr. liter og vægtprocent virksom forbindelse. Hertil skal bemærkes, at angivelse af et flydende hormonpræparats indhold udtrykt i gram pr. liter tilligemed angivelse af præparatets vægtfylde vil være fyldestgørende.

Ved skrivelse af 6. august 1951 fastsatte landbrugsministeriet visse lempelser fra bestemmelserne i bekæmpelsesmiddeloven for så vidt angår bekæmpelsesmidler, der udføres her fra landet, idet ministeriet bl. a. tillod, at analysedeklarationen anføres i overensstemmelse med indførselslandets bestemmelser. På given foranledning fastsatte landbrugsministeriet ved skrivelse af 5. april 1952 efter stedfunden brevveksling med statens planteavl-udvalg, at bekæmpelsesmidler, for hvilke analysedeklarationen ikke tillige svarer til de her i landet stillede analytiske krav, ikke må eksporteres under samme navn som det, under hvilket de udbydes til salg her i landet.

På given foranledning har landbrugsministeriet bemyndiget kemikaliekontrollen til efter forhandling med statens biavlsvforsøg og henholdsvis statens plantepatologiske forsøg og/eller statens ukrudtsforsøg at meddele midlertidige dispensationer fra de i § 6 i bekendtgørelse om midler til bekæmpelse af plantesygdomme og ukrudt indeholdte bestemmelser om mærkning af visse bekæmpelsesmidler med en advarselsetikette om forsigtighedsforanstaltninger over for bier for så vidt angår sådanne bekæmpelsesmidler, der ved en forsvarlig fremgangsmåde ifølge deres natur

ikke kan anvendes under sådanne omstændigheder, at bier udsættes for fare, f. eks. midler, der kun kan anvendes til vintersprøjtning, eller i væksthuse.

Endvidere har landbrugsministeriet bemyndiget kontrollen til efter derom fremsat ansøgning — for så vidt angår imprægnerede strimler og lignende — at dispensere fra bekæmpelsesmiddelovens bestemmelse om, at det procentiske indhold af virksomme stoffer m. m. skal angives på pakningerne, således at det tillades for imprægnerede strimler i stedet for angivelsen af procent at angive totalindholdet af virksom forbindelse i gram pr. strimmel.

Efter indstilling fra landbrugsministeriet har de bevilgende myndigheder tiltrådt, at kemikaliekontrollen anskaffede en del apparatur, således at udgifterne ikke afholdes af fabrikanter og importører men af statskassen. Landbrugsministeriet måtte i denne forbindelse især lægge vægt på, at kemikaliekontrollen var i besiddelse af et tidssvarende apparatur, som sætter kontrollen i stand til at foretage analyser med samme apparatur, som anvendes af private virksomheder, der omfattes af kontrollen. Blandt de anskaffede apparater er en polarograf, og et isotopfortyndingsmåleapparat, som dels vil kunne aflaste det stærkt optagne Beckmans spektrofotometer og dels vil kunne benyttes til sammenlignende analyseresultater med Beckmans spektrofotometer.

Kemikaliekontrollen har været repræsenteret ved den i Paris afholdte 3. internationale kongres for fytofarmaci. Kongressens anden underkommission behandlede analysemetoder, som anvendes på bekæmpelsesmidler, der benyttes i have- og landbruget. I mødet deltog kemikere fra de fleste af de lande, som var repræsenteret på kongressen. Der var enighed om, at analytisk kontrol med bekæmpelsesmidlerne er blevet så kompliceret, at det ville være af største betydning, om midlerne blev analyseret efter internationalt fastlagte analysemetoder. For at samle materiale til eventuel fastlæggelse af sådanne, blev det vedtaget, at alle deltagende lande skulle indsende analysemetoder, som måtte formodes at være af en sådan beskaffenhed, at de ville kunne have international værdi, til mødets leder, som ville lade tage fotokopier af det indsendte materiale og fordele fotokopierne til de i mødet deltagende kongresmedlemmer. Fra Danmark er indsendt 1. Analyseforskrift til bestemmelse af 4-klor-2-metylfenoxyyddike-

syre, (4 K-2 M) af *H. Hedegaard Poulsen*. 2. Determination of 4-Chloro-2-methylphenoxyacetic Acid in a Multicomponent System by Isotope Dilution Analysis by *Poul Sørensen*. 3. Analysen methode für dimethyl parathion (und parathion). Farbenfabriken Bayer. 4. Methods of analysis of chlorine containing insecticides by *C. G. Wolfbrandt*.

Der er foretaget analyse af 674 prøver bekæmpelsesmidler.

Af de forskellige præparater er der analyseret et forskelligt antal mærker:

Nikotinpræparater 12

Kobberholdige præparater 13

Svovlholdige præparater 10

Kviksølvholdige præparater 16

Teknisk hexaklorcyklohexan 7

Hexaklorcyklohexanholdige præparater 16

Pentaklordifenylætanholdige præparater 16

Thiofosforesterholdige præparater 17

Pyrofosforsyreholdige præparater 3

Hormonpræparater 19

Andre ukrudtsbekæmpelsesmidler 6

Karbamatholdige præparater 6

Frugttrækarboliner 4

Sprøjteolier 5

Mølbekæmpelsesmidler 9

Utøjsbekæmpelsesmidler 14

Muldvarpebekæmpelsesmidler 11

Metaldehydholdige præparater 5

Cyanpræparater 2

Forskellige prøver blyarsenat, zinkarsenat, Schweinfurtergrønt og svolvkalk.

Midler til bekæmpelse af plantesygdomme og skadedyr i land- og havebruget.

To prøver af et flydende kviksølvholdigt kornafsvampningsmiddel lå 25 og 47 pct. under den deklarerede mængde kviksølv. Fabrikken oplyste, at prøverne stammede fra samme fabrika-

tionsparti, som var blevet aftappet på forskellig dato. Ved fabrikationen havde partiet holdt lidt over den deklarerede mængde, hvorfor der blev rettet af med vand. Fabrikken anså det for sandsynligt, at det for lave indhold i de to prøver måtte henføres til en dårlig blanding af vædsken, således at noget af det tilsatte vand har flydt ovenpå. Fabrikken blev pålagt en bøde på 400 kr.

To prøver af et kviksølvholdigt kornafsvampningsmiddel lå 19 og 23 pct. under den deklarerede mængde kviksølv. Partierne var på henholdsvis 3000 og 2500 kg. Importøren var tidligere pålagt bøde for lignende forhold, og da prøver, som var indsendt til statens forsøgsvirksomhed i plantekultur med anmodning om afprøvning med anerkendelse for øje, havde indeholdt den deklarerede mængde kviksølv, udtalte kontrollen i et retsmøde, at det måtte være fabrikken, som eksporterede bekæmpelsesmidlet til Danmark, bekendt, at midlet, som blev bragt på markedet her i landet, var underlødigt, dersom partierne var analyseret efter den analysemetode, som fabrikken havde meddelt kontrollen, at den anvendte. Sagen blev derfor udsat til indhentning af en udtalelse fra fabrikken. Ved et møde mellem fabrikken, importøren og kontrollen benægtede fabrikanten bevidst at have sendt underlødige præparater på det danske marked men indrømmede, at fabrikken ikke havde været tilstrækkelig agtpågivende med hensyn til det nøjagtige indhold af kviksølvholdig forbindelse, idet man i fabrikslandet ikke tog så meget hensyn til den procentiske sammensætning som til den biologiske virkning af midlerne. — En prøve af et kviksølvholdigt afsvampningsmiddel lå 15 pct. under den deklarerede mængde kviksølv. Importpartiet udgjorde 25 kg. — En prøve af et kviksølvholdigt afsvampningsmiddel indeholdt ingen kviksølvholdig forbindelse men ca. 100 pct. blyarsenat tilsat lidt organisk stof, og en anden prøve indeholdt foruden den kviksølvholdige forbindelse ca. 95 pct. blyarsenat. Importøren erklærede, at det drejede sig om fejlekspedition. Varen, som kun indeholdt blyarsenat, stammede fra et importparti på 7,5 kg, hvoraf der var udleveret 5,5 kg. Ved varen, som foruden den kviksølvholdige forbindelse tillige indeholdt blyarsenat, drejede det sig udelukkende om den pakning, kontrollen havde udtaget. Da partierne indeholdt blyarsenat, skulle pakningerne have været forsynet med den særlige etikette »Farlig for bier«, og partiet,

som kun indeholdt blyarsenat, var ikke forsynet med den rigtige importdato. For alle de nævnte forhold blev importøren idømt en bøde på 800 kr., hvoraf $\frac{3}{4}$ for overtrædelse af bekæmpelsesmiddeloven og $\frac{1}{4}$ for overtrædelse af giftloven. — Importøren lader nu alle importpartier forhåndskontrollere, forinden midlerne købes.

Et fabrikationsparti af et kviksølvholdigt vådafsvampningsmiddel lå omkring 30 pct. under den deklarerede mængde kviksølv forsåvidt angik nogle småpakninger. Fabrikken kontrolprøve af samme fabrikationsparti indeholdt den deklarerede mængde, og fabrikken var af den formening, at underlødigheden skyldes, at emballagen ikke havde været i stand til at holde luftens fugtighed ude som følge af, at pakningerne havde været opbevaret længere tid under usædvanlig fugtige forhold, men at emballagen måtte anses for at være forsvarlig under normale forhold. Fabrikken fremførte endvidere, at ved småpakningerne, hvor man kunne gå ud fra, at hele indholdet blev brugt på een gang, ville det være uden betydning for forbrugeren, at vægtindholdet i pakningerne stiger, og kviksølvindholdet går tilsvarende ned, samt at samme synspunkt tidligere var indtaget af kemikaliekontrollen. Fra kontrollens side var man enig med fabrikken i, at underlødigheden skyldes opsugning af fugtighed fra luften, som bevirker, at bekæmpelsesmidlet bliver klumpet eller sintrer sammen til en fast kage. Under verdenskrigen, da det ikke var muligt at skaffe ordentlig emballage, blev der med hensyn til småpakningerne taget mindre hensyn til, at kviksølvindholdet lå under den indrømmede latitude med hensyn til procentisk indhold, når blot totalindholdet svarede til den deklarerede mængde. Da der ikke længere forefindes nævnte emballagevanskeligheder, og da afsvampningsmidlerne ved den optagne fugtighed fuldstændig ændrer konsistens, måtte det efter kontrollens formening anses for urimeligt og stridende mod bekæmpelsesmiddelovens bestemmelser at tage de hensyn, som blev taget under krigen, og kontrollen måtte holde for, at der forelå en overtrædelse af bekæmpelsesmiddelovens bestemmelser angående midlets procentiske sammensætning. Landbrugsministeriet tiltrådte kemikaliekontrollens synspunkt og pålagde fabrikken fremtidig enten at benytte en emballage, der beskytter præparatet mod opsugning

af fugtighed, eller at anføre en varighedsbegrænsning på pakningerne.

Nogle småpakninger af et kvikselvholdigt løgafsvampningsmiddel indeholdt et middel, som varierede stærkt med hensyn til kvikselvindholdet, idet nogle pakninger lå indenfor den indrømmede latitude, medens andre lå fra 13 pct. til 30 pct. under. Partiet var, forinden det blev solgt her til landet, blevet analyseret og fundet i orden, men analyser af de underlødige partier på fabrikken var overensstemmende med kontrollens. Underlødigheden kunne skyldes uensartet blanding af fabrikationspartierne eller opsugning af fugtighed fra luften under oplagringen. Firmaet blev pålagt en bøde på 50 kr.

Nogle rygetabletter indeholdende D. D. T. lå ca. 15—18 pct. under det angivne indhold. Manglen skyldtes, dels at pakningerne ikke indeholdt den deklarerede vægtmængde, dels at den procentiske angivelse var for høj. Importøren blev pålagt en bøde på 200 kr.

Et bekæmpelsesmiddel mod larver og jordinsekter indeholdt ikke den deklarerede mængde naftalin, og det procentiske indhold varierede stærkt indenfor samme fabrikationsparti. Et parti fabrikeret i 1950 lå fra 50 til 85 pct. under den deklarerede mængde, medens et parti fabrikeret i 1952 lå fra 25 til 35 pct. under. Der måtte således både være tale om, at bekæmpelsesmidlet var uensartet blandet, og at naftalinen fordampede gennem pakningerne, hvis emballage måtte betegnes som uegnet til en så letflygtig forbindelse som naftalin. Da firmaet aldrig havde haft klager over svigtende virkning, havde det aldrig følt sig foranlediget til ved analyse at lade blandingens ensartethed eller indhold efter oplagring konstatere. Firmaet blev pålagt en bøde på 50 kr. og vil undersøge mulighederne for anden emballage, ligesom det vil overdosere med hensyn til naftalin.

Et bekæmpelsesmiddel mod orm i gulerødder, kål, løg m. m. indeholdende naftalin og D. D. T. var underlødigt både med hensyn til naftalin og med hensyn til D. D. T., idet et parti indeholdt 35 pct. mindre naftalin og et andet parti 83 pct. mindre D. D. T. end deklareret. Fabrikanten oplyste, at de 2 prøver stammede fra samme fabrikationsparti, at han garanterede, at personalet havde afvejet ingredienserne samvittighedsfuldt, men

at bekæmpelsesmidlet var blandet manuelt. Han vægrede sig imidlertid ved at tro, at der var tale om sløseri ved blandingen. Fabrikanten afmeldte bekæmpelsesmidlet og ophørte med al fabrikation. Han blev pålagt en bøde på 100 kr.

Kontrollen har analyseret gammaindholdet i forskellige prøver hexaklorcyklohexan efter den i *Industrial and Engineering Chemistry, Analytical Edition*, vol. 19, no. 10, oktober 1947 pag. 779—785 af *L. V. Daasch* beskrevne metode: *Infrared Spectroscopic Analysis of five Isomers of 1, 2, 3, 4, 5, 6-Hexachlorocyclohexan*. (Jfr. *Official Methods of Analysis of the Association of Official Agricultural Chemists*, 1950, 7. udgave, pag. 86—87 i hvilken specielt renhedskriterier over isomerene angives). — Forskellige firmaer havde fra en udenlandsk fabrik importeret en vare, som lå ca. 15 pct. under den laveste angivelse af gammaindhold. Fabriken oplyste, at den havde været i god tro, idet den havde anvendt en af *World Health Organization* fastlagt polarografisk analysemetode, men fabriken måtte indrømme, at den ved analyse af varen spektrofotometrisk kom til samme resultat, som kontrollen. Det blev meddelt de importerende firmaer, at fremtidige overtrædelser ville medføre bødeansvar. — Tre prøver hexaklorcyklohexan lå ca. 33—29 og 16 pct. under den laveste angivelse af gammaindhold. Fabrikanten havde kontrolleret fabrikationspartierne efter en i *Analytical Chemistry* vol. 20, pag. 346, 1948 af *C. V. Bowen og Milton A. Pogorelskin* beskrevet smeltepunktmetode, og fabrikanten havde ladet denne analysemetode sammenligne med en i *Analytical Chemistry* 20, pag. 737, 1948 af *Gerrit Dragt* beskrevet polarografisk metode med god overensstemmelse, hvorfor fabrikanten mente at være i god tro. Ved sammenligning af den spektrofotometriske metode, således som den er beskrevet af *Gerrit Dragt*, viste det sig, at *Gerrit Dragts* metode gav resultater, som lå indtil 45 pct. højere end de resultater, kontrollen kom til ved spektrofotometri. Ved at ændre *Gerrit Dragts* metode, således at der i stedet for den af ham anvendte konstante faktor anvendtes en test fremstillet af de rene alfa-, beta- og gammaisomere, fik kontrollen resultater, der kun lå 5 pct. højere end de spektrofotometriske. Fabrikanten lod de omtalte fabrikationspartier analysere spektrofotometrisk på Danmarks tekniske højskoles organisk kemiske laboratorium og måtte

indrømme, at kontrollens analyser var rigtige. Det blev meddelt fabrikanten, at fremtidige overtrædelser vil medføre bødestraf.

4 fabrikationspartier hexaklorcyklohexan lå 71,7 — 71,7 — 72,5 og 60 pct. under den laveste angivelse af gammaindhold. Fabrikanten hævdede at være i god tro, idet fabriken sporadisk anvendte en af *J. B. La Clair* i *Analytical Chemistry* årgang 1948, pag. 241 beskrevet analysemetode, som går ud på ved forsøbing at adskille gammaforbindelsen fra de øvrige isomere. La Clairs metode blev afprøvet af kontrollen, som kom til det resultat, at analysemetoden var ganske uanvendelig, idet det ikke var muligt at få reproducerbare resultater, hvilket ytrede sig ved, at analyseresultaterne udviste fra negativt indhold til 7,7 pct. La Clairs metode blev også afprøvet på Danmarks farmaceutiske højskoles organisk kemiske afdeling, som var enig med kontrollen i, at metoden var ganske uanvendelig. Fra kontrollens side måtte man holde for, at fabrikanten ikke havde udvist fornøden agtpågivenhed med hensyn til at sikre sig, at varen indeholdt den mængde gammaisomer, den blev deklareret med, dels fordi det måtte være enhver analytiker påfaldende, at analyseresultaterne kunne variere så meget, efter La Clairs metode, dels fordi fabrikanten ikke havde ladet La Clairs metode sammenligne med andre analysemetoder, inden han baserede sin produktion på metoden, og dels fordi kontrollen havde anmodet fabrikanten om at meddele, når et fabrikationsparti var færdigt og desuden havde tilbudt at foretage en gratis forhåndskontrol på dette parti, uden at han havde ladet høre fra sig. Fabrikanten havde endvidere undladt at anmelde til kontrollen, at han fremstillede hexaklorcyklohexan til salg som bekæmpelsesmiddel, ligesom det fremstillede og solgte ikke var indført i hans af kontrollen autoriserede protokol. Fabrikanten blev pålagt en bøde på 4.000 kr.

Ved kontrolanalyse på systemiske gifte af Schradantypen er anvendt en af *G. S. Hartley* m. fl. i *Journal of the Science of Food and Agriculture*, 2. juli 1951, pag. 303—309 beskrevet analysemetode: »Studies on Commercial Octamethylpyrophosphoramid«. Den virksomme forbindelse i Schradan er octamethylpyrofosforamid $R_4P_2O_3$, hvor R betegner gruppen — $N(CH_3)_2$. Foruden denne forbindelse indeholder Schradan andre amider $R_5P_3O_5$, $R_3P_3O_6$ og R_3PO , hvoraf $R_5P_3O_5$ angives at have

en toksisk virkning overfor varmløbede dyr svarende til $\frac{1}{5}$ af $R_4P_2O_3$, medens $R_3P_3O_6$ og $R_3P O$ angives at være uvirksomme. Da den procentiske sammensætning af de ovennævnte fire amider varierer fra fabrikationsparti til fabrikationsparti, er det af afgørende betydning, navnlig dersom en systemisk gift af Schradan-typen skal afprøves og anerkendes af statens forsøgsvirksomhed i plantekultur, at bekæmpelsesmidlet er indstillet på samme procentiske indhold af de virksomme forbindelser. — En importør af en systemisk gift blev anmodet om at fremskaffe en brugbar analysemetode fra den udenlandske fabrikant. Fabrikanten sendte en metode, ved hvilken man kun bestemte de totale amidgrupper i bekæmpelsesmidlet og omregnede disse til octametylpyrofosforamid, uanset om amidgrupperne stammede fra denne virksomme forbindelse eller fra de uvirksomme urenheder, hvilken metode selvsagt var ganske uanvendelig, men fabrikanten gjorde samtidig opmærksom på, at ovennævnte analysemetode af G. S. Hartley m. fl. var offentliggjort i ovennævnte tidsskrift, og man derfor nu var i stand til at adskille de forskellige grupper fra hinanden. Ved analyse af et importparti efter G. S. Hartley's metode, viste det sig, at indholdet af oktametyl lå 64 pct. under den deklarerede mængde. Da den udenlandske fabrikant henvendte sig til kontrollen i sagens anledning meddelte kontrollen fabrikanten, at da han selv havde henvist til den omtalte analysemetode, som var offentliggjort i juli 1951, måtte det være ham bekendt, at det fabrikationsparti, som han exporterede til Danmark i 1952, ikke kunne indeholde den deklarerede mængde oktametyl. Den danske importør havde iøvrigt heller ikke ladet importpartiet analysere for at kontrollere rigtigheden af fabrikantens angivelse. Bekæmpelsesmidlet havde på grund af de stærke insektangreb i 1952 vist svigtende virkning specielt overfor bedelus, og den dosis der angaves på etiketterne lå betydeligt under den dosis, med hvilket midlet var afprøvet af statens forsøgsvirksomhed og den dosis, som benyttedes i andre lande. Importøren fremhævede, at parathionmidlerne også havde vist mindre tilfredsstillende virkning overfor bedelus, således at det ikke specielt var hans præparat, dette gjaldt, at man i varmere lande anviste samme lave dosis, som han havde angivet, samt at dosisangivelsen nu var forhøjet efter samråd med fabrikanten, som iøvrigt ikke var i

stand til at forklare, hvad der kunne være årsag til den nedsatte virkning. Importøren blev pålagt en bøde på 2.000 kr. — En importør havde, forinden han importerede en systemisk gift af Schradan-typen, meddelt fabrikanten, at midlet ville blive kontrolleret efter G. S. Harley's metode. Importpartiet viste sig med hensyn til oktametyl at ligge 29 pct. under den deklarerede mængde. Importøren havde stølet på, at fabrikantens analyse-deklaration var rigtig. Nogle på importørens lager færdigemballede småpartier indeholdt ca. 30 pct. mindre bekæmpelsesmiddel end angivet på pakningerne. Importøren ville indføre fuldautomatisk afvejnings- og tapningsapparat for at udelukke fremtidige fejlvejninger. Importøren blev pålagt en bøde på 1.000 kr.

Nogle rygetabletter med indhold af pyrofosforsyremiddel var af meget varierende sammensætning, idet nogle lå på det deklarerede indhold, medens andre varierede fra 11 pct. til 42,3 pct. under. Importøren forklarede, at årsagen til svingningerne bl. a. måtte forklares derigennem, at det er nødvendigt, at tabletterne fremstilles i to tempi, idet fyldstofferne først slås i tabletter, og disse dernæst påføres det flydende virkestof, og det måtte være ved doseringen heraf, at den væsentligste årsag til underholdigheden var at finde. Der er nu truffet foranstaltning til at undgå fejl-dosering fremover. Importøren fremhævede, at der ikke var modtaget en eneste reklamation fra forbrugere, hvilket var i god overensstemmelse med fabrikantens oplysning om, at tabletterne indeholdt 2—3 gange den tilstrækkelige mængde virkestof. Importøren blev pålagt en bøde på 2.000 kr.

Et fabrikationsparti af et parathionholdigt sprøjtemiddel lå 11,5 pct. under det deklarerede indhold. Fabrikanten indrømmede, at partiet indeholdt for lidt parathion og burde have været tilbageholdt. Fabrikanten blev pålagt en bøde på 1.500 kr.

Et kobberholdigt middel til bekæmpelse af kartoffelskimmel indeholdt 16 pct. mindre kobber end angivet på pakningerne. Fabrikanten hævdede, dels at midlet ved at henligge flere år kunne forringes med hensyn til indhold af virksom forbindelse, dels at det omtalte parti kunne være fremstillet i lønarbejde hos et andet firma. Landbrugsministeriet bemærkede, dels at bekæmpelsesmiddeloven ikke tidsbegrænser fabrikantens ansvar over for indhold af den virksomme forbindelse, og da pakningerne

tilmed ikke var påstemplet fabrikationsdato, var forbrugerne ude af stand til at se, at det kunne dreje sig om et gammelt parti, som kan være undergået ændringer ved at henligge, dels at fabrikanten havde ansvaret for partiet, uanset om det var fabrikeret af ham selv eller en anden. Fabrikanten blev pålagt en bøde på 50 kr. Kort forinden var fabrikanten blevet pålagt en bøde på 50 kr., fordi nogle pakninger af samme middel ikke var forsynet med fabrikationsdato. Det blev meddelt fabrikanten, at fortsat undladelse af at påføre originalpakningerne fabrikationsdato vil kunne medføre, at der tillige bliver pålagt grossisterne og detailhandlerne bøder for overtrædelse af bekæmpelsesmiddeloven, idet denne lovgivning lægger ansvaret for, at deklARATIONERNE forefindes på bekæmpelsesmidlerne, på samtlige handelsled.

En fabrikant havde på sine pakninger med et parathionholdigt sprøjtemiddel angivet, at det var et universalmiddel mod sugende og gnavende skadedyr, og derunder stod: »Anerkendt af statens forsøgsvirksomhed«, således at forbrugerne måtte tro, at midlet var anerkendt som universalmiddel. Fabrikanten blev pålagt en bøde på 200 kr.

Et antal pakninger med indhold af parathionholdigt sprøjtemiddel var etiketteret på en sådan måde, at etiketterne ikke kunne påregnes at forblive på pakningerne, indtil midlet var opbrugt, fordi etiketterne kun var forsynet med en smal bræmme klister i begge sider, og da etiketterne ikke kunne nå rundt om dunkene, var etiketterne enten faldet helt af eller løsnet så meget, at de omtrent var gået af på et ret stort antal dunke. Da dunkene indeholdt parathion, var giftlovens bestemmelser tillige overtrådt, men for at undgå at sagen skulle for en domstol, indvilgede indenrigsministeriet i, at overtrædelsen kun behandledes som overtrædelse af bekæmpelsesmiddeloven. Fabrikanten blev pålagt en bøde på 200 kr.

I kontrollens årsberetning for finansåret 1951—52 er refereret, at »konsulenter« fra »skadedyrslaboratoriet« berejste landet og tilbød udryddelse af muldvarpe på landejendomme, idet de udleverede 12 svovlholdige røggaspatroner, for hvilke de tog 75 kr., samtidig med at de udfærdigede en »kontrakt« lydende på, at der indenfor et vist tidsrum gratis udleveredes indtil 400 røggaspatroner, dersom alle muldvarpe ikke var udryddet. En

stor mængde landmænd indgav politianmeldelse mod firmaet for bedrageri, og firmaets indehaver blev ved landsretten idømt 2 års fængsel.

Det er konstateret, at et ret stort antal forretninger udvejer og ompakker bekæmpelsesmidler uden at have ansøgt om eller fået landbrugsministeriets tilladelse hertil. Sagerne er afgjort med bøder.

Ukrudtsbekæmpelsesmidler.

En importør af et ukrudtsbekæmpelsesmiddel af typen 4 K—2 M havde i 1951 gennem en materialhandel leveret en sprøjtestation 28 tromler af varen, som var importeret i 1950. Da materialhandelen ikke betalte den leverede vare under påberåbelse af, at varen ikke havde svaret til de oplysninger, der var givet om varen, dels med hensyn til indholdet af mængden af virksomt stof, dels med hensyn til dosering, søgte importøren materialhandelen, som ikke havde fået betaling for varen fra maskinstationen, der igen ikke havde fået betaling fra de landmænd, for hvilke der var sprøjtet, fordi der stadig var ukrudt på de sprøjtede marker. Forinden sagen blev forelagt landsretten, var varepartiet blevet undersøgt af kemikaliekontrollen og af statens ukrudtsforsøg. Da analyseringen foregik på et tidspunkt, på hvilket man endnu ikke havde fået udarbejdet og fastlagt en analysemetode, hvorved den virksomme forbindelse kunne skilles fra homologerne, kunne kontrollen kun udtale, at varen kunne indeholde den deklarerede mængde virksom forbindelse, men at man ikke vidste, om den gjorde det. Ved spiringsforsøg udført af statens ukrudtsforsøg viste det sig, at der ikke var væsentlig forskel på virkningen af varen og et standardpræparat. Ved analyse af varen efter den analysemetode, som senere blev fastlagt af landbrugsministeriet gældende for ukrudtsbekæmpelsesmidler, der bliver fremstillet eller importeret efter den 1. juli 1952, viste det sig, at varen indeholdt 16 pct. under den deklarerede mængde 4 K-2 M, men det måtte fra kontrollens side fremhæves, at intet af de i 1950 i landet gående bekæmpelsesmidler af tilsvarende type indeholdt den deklarerede mængde, når de blev analyseret spektrofotometrisk, samt at det omhandlede præparat havde en relativ lav afvigelse fra den deklarerede mængde. I 1952

foretog statens ukrudtsforsøg et sprøjteforsøg og et laboratorieforsøg i hvilke blev anvendt omtalte vare sammenlignet med den prøve, som var anvendt af statens ukrudtsforsøg dannende basis for midlets anerkendelse, og begge prøver viste praktisk talt samme virkning. Der kunne efter disse undersøgelser ikke være tvivl om, at den til materialisten solgte vare var af samme virkning og sammensætning, som den vare, der var afprøvet og anerkendt af statens ukrudtsforsøg. Med tromlerne, der i 1951 var afsendt til materialisten fulgte en brochure, i hvilken der angaves doser, der dels var lavere end de doser, som benyttedes i brochurer fra 1952, og dels var lavere end de doser med hvilke midlet var anerkendt af statens forsøgsvirksomhed i plantekultur for året 1952. På etiketterne var analysedeklarationerne ikke rigtige, idet importøren ved omregning af natriumsaltet af 4 K-2 M til 4 K-2 M syren havde begået en regnefejl, således at syretallet var angivet højere end indholdet af natriumsalt berettigede til, men da afvigelsen lå indenfor den i henhold til bekæmpelsesmiddeloven indrømmede latitude, havde firmaet ikke rettet tallene. I landsrettens dom hedder det, at under hensyn til *at* oplysninger fra ejendomme, hvor N. N. har sprøjtet, går ud på, at sprøjtningen ikke har haft den tilsigtede virkning, *at* det er oplyst, at anvendelsen af dobbelt mængde eller dobbelt sprøjtning gav væsentlig bedre resultat end en enkelt sprøjtning med den anvendte mængde, *at* doseringen efter 1951 er forhøjet betydeligt, *at* der ikke foreligger oplysning om, at anvendelsen af andre lignende præparater i det samme år ikke har haft det tilsigtede resultat, samt *at* det oplyste ikke giver grund til at antage, at udførelsen af sprøjtningen ikke har været tilfredsstillende, findes der, når yderligere henses til, at det deklarerede indhold af virksomt stof ikke ganske har svaret til det virkelige indhold, at måtte fastslås, at de leverede varer ikke ved N. N.'s anvendelse i 1951 i overensstemmelse med de givne anvisninger har givet de resultater, som der kunne forventes af dem, og sagsøgte findes i det omfang, hvori de leverede varer har vist sig virkningsløse, at have være berettiget til at nægte betaling. Sagsøgte har begrundet sin nægtelse af betaling med, at hans aftager ikke vil betale på grund af, at de landmænd, som han har sprøjtet for ikke vil betale, fordi sprøjtning med varen ikke har givet resultat. Da

det ikke ved det oplyste med sikkerhed er godtgjort, at dette drejer sig om mere end ca. 300 tdr. land, findes sagsøgtes mangelindsigelse kun at begrunde fritagelse for betaling af det kvantum sprøjtevædske, der er medgået hertil, nemlig ca. 450 kg, hvilket svarer til ca. 2 tromler. Sagen er af sprøjtestationen påanket til højesteret.

Et ukrudtsbekæmpelsesmiddel af typen 2,4 D lå 30—40 pct. under den deklarerede mængde, og pakningerne var ikke forsynet med den særlige etikette »Farlig for bier«. Fabrikanten hævdede at have bestilt en vare af den deklarerede sammensætning hos et andet firma, at han omgående havde ompakket det andet firma's vare i småpakninger, og at han, da varen var hjemkommet, ikke havde konfereret deklARATIONEN af på det hjemkomne parti, da han havde bestilt en vare af det indhold, han deklarerede. Med hensyn til bimærket, havde fabrikanten ikke været opmærksom på, at et sådant krævedes på hormonpræparaterne. Fabrikanten blev pålagt en bøde på 500 kr. Deklarationen på ukrudtsbekæmpelsesmidlet er ændret, således at fremtidige fabrikkationspartier deklarerer i overensstemmelse med det fundne indhold.

Midler til bekæmpelse af møl, fluer, utøj m. m.

Et middel mod utøj på husdyr, som var deklareret med indhold af D. D. T., indeholdt tillige omkring 4,5 pct. hexaklorcyklohexan, som ikke var deklareret. Fabrikanten oplyste, at blandedanlægget umiddelbart før fabrikationen af det pågældende fabrikkationsparti havde været benyttet til fremstilling af et højprocentigt hexaklorcyklohexanpræparat, at det var forbundet med store vanskeligheder at rengøre blandedanlægget fuldstændigt, således at der ved omskiftning til et andet middel ved det første fabrikkationsparti let kunne komme noget hexaklorcyklohexan stammende fra den foregående produktion, at blandedanlægget kun blev brugt til D. D. T. og 666, og at man ville bestræbe sig for at gøre disse lejlighedsvis forureninger så små som mulige. Landbrugsministeriet meddelte fabrikanten, at det må kræves, at samtlige virksomme forbindelser i et bekæmpelsesmiddel deklarerer i overensstemmelse med de herom fastsatte forskrifter, specielt i et tilfælde som det foreliggende, hvor den ikke deklare-

rede forbindelse er hexaklorcyklohexan, der på grund af sin ilde lugt kan medføre væsentlige ulemper, som forbrugerne ikke kan være tjent med. Fabrikanten blev pålagt en bøde på 100 kr.

Et mølimprægneringsfirma havde udsendt ca. 800 eksemplarer af en reklamebrochure, i hvilken det nævntes, at hans mølbekæmpelsesmiddel var godkendt af statens skadedyrlaboratorium, ligesom selve virkstoffet var godkendt af skadedyrlaboratoriet, hvilket ikke var i overensstemmelse med de faktiske forhold. Til politirapport udtalte fabrikanten, at han havde handlet i god tro, idet han regnede med, at virkstoffet på producentens foranledning var godkendt af skadedyrlaboratoriet, og hans bekæmpelsesmiddel bestod foruden af virkstoffet kun af et fyldstof. Man måtte fra kontrollens side holde for, at selv om virkstoffet havde været afprøvet og var blevet anerkendt af statens skadedyrlaboratorium ville firmaet, som fremstiller et mølbekæmpelsesmiddel med indhold af virkstoffet, være uberettiget til reklame-mæssig at benytte sig af anerkendelsen for selve virkstoffet, men måtte være henvist til at lade det af ham fremstillede bekæmpelsesmiddel afprøve med en eventuel anerkendelse for øje. Fabrikanten havde endvidere ikke anmeldt til kontrollen, at han fremstillede et mølbekæmpelsesmiddel. Politidirektøren blev anmodet om at søge sagen afgjort med en bøde på ikke under 500 kr. Under hensyntagen til fabrikantens økonomiske forhold, blev sagen afsluttet med vedtagelse af en bøde på 300 kr.

Nogle parathionholdige fluestrimler indeholdt fra 26 til 56 pct. mindre parathion end deklareret. Fabrikanten fremhævede, at de stærke svingninger i indholdet skyldtes fabrikationsvanskeligheder, som nu ville blive søgt løst. Fabrikanten blev pålagt en bøde på 200 kr.

En grosserer averterede: »Statens skadedyrlaboratorium, der har foretaget undersøgelser af »P«, har afgivet attester for »P. . .«s velegnede anvendelse til bekæmpelse af fluerne, idet undersøgelserne har udvist fineste resultater, og »P. . .« garanteres derfor fuldt effektivt«. Grosserereren mente sig berettiget til at avertere, som anført, idet han henviste til, at forsøgsrapporterne fra statens skadedyrlaboratorium udviste et meget fint resultat, således at han måtte betegne det rejste spørgsmål som overtjenstivrighed og pindehuggeri. Statens skadedyrlaboratorium fastholdt, at der

ikke må reklameres for et anerkendt præparat med statens skadedyrlaboratoriums navn på anden måde end ved gengivelse ord til andet af den officielle anerkendelseserklæring samt henviste til, at dette da også er blevet forstået af alle andre firmaer. Landbrugsministeriet pålagde grosserereren ved eventuel senere avertering at ændre annoncens tekst i overensstemmelse med reglerne, da han i modsat fald udsatte sig for bødestraf.

Et selskab havde meddelt kontrollen, at der i finansåret 1951—52 ikke havde fundet noget salg sted af et insektbekæmpelsesmiddel. I detailhandel forefandtes nogle pakninger, som ikke var forsynet med tilvirkningsdato, og ved politimæssig undersøgelse mente detaillisten med bestemthed, at han havde indkøbt bekæmpelsesmidlet i 1951. Selskabet kunne ikke oplyse, hvorvidt manglen med hensyn til tilvirkningsdato skyldtes en forglemmelse, eller om etiketten var blevet makuleret, hvortil skal bemærkes, at etiketten på den pakning, kontrollen forefandt, var fuldstændig hel og uskadt. Selskabet blev pålagt en bøde på 50 kr. og årsafgift for omtalte finansår, hvorefter selskabet indstillede fabrikation og salg af bekæmpelsesmidlet.

Landbrugsministeriet har den 9. februar 1953 udstedt en bekendtgørelse i henhold til hvilken Eulan B. L. N. til bekæmpelse af møl ved påsprøjtning kun må tilvirkes og forhandles opløst i styrke på mindst 3 pct. og højst 5 pct. Eulan B. L. N., og der må ikke tilsættes bekæmpelsesmidlet andre virksomme stoffer. Ved tilblanding af D. D. T., kunne den af fabrikanten tilsendte analysemetode ikke anvendes til analyse af Eulan B. L. N., og endskønt fabrikanten kunne afgive analyseerklæringer om, at nogle tilsendte prøver ikke indeholdt den deklarerede mængde Eulan B. L. N., var fabrikanten ikke til at formå til at anvise kontrollen den af ham anvendte analysemetode til adskillelse af D. D. T. og Eulan B. L. N. Det må formentlig anses for at være et tidsspørgsmål, når kontrollen vil være i stand til at foretage adskillelsen spektrofotometrisk, således at det kan tillades, at der tilblendes D. D. T.

Giftloven.

Der er i finansåret 1952—53 foretaget kontrol med giftlovens overholdelse i 1050 virksomheder fordelt over 22 politikredse.

Af de 1050 virksomheder er 338 anmeldt til politiet, dels til videre forfølgelse, dels til nærmere undersøgelse. I 31 tilfælde er sagerne afsluttet med en advarsel, som foreslået af kontrollen. I 3 tilfælde har politiet nedsat det af kontrollen foreslåede bødeforlæg, i 6 tilfælde har politiet forhøjet det, medens 202 sager er afsluttet med det af kontrollen foreslåede bødeforlæg. 27 sager har været indbragt for retten. I 13 af disse tilfælde er der vedtaget den af kontrollen foreslåede bøde, i et tilfælde er der vedtaget en mindre og i 1 tilfælde en højere bøde end foreslået, medens 10 sager ved dom er afgjort med den foreslåede bøde, en sag ved dom er nedsat og to forhøjet i forhold til det foreslåede. 69 sager er ikke afsluttet.

Det er tidligere i årsberetningen omtalt, at en prøve af et kviksølvholdigt afsvampningsmiddel ikke indeholdt nogen kviksølvholdig forbindelse men ca. 100 pct. blyarsenat, samt at en anden prøve foruden den kviksølvholdige forbindelse indeholdt ca. 95 pct. blyarsenat. Der blev rejst tiltale for overtrædelse af giftloven, idet bekæmpelsesmidlet, der var forsynet med den af indenrigsministeriet til det omtalte kviksølvholdige afsvampningsmiddel godkendte brugsanvisning, ikke opfyldte de krav, som af indenrigsministeriet var stillet for godkendelse af brugsanvisningen, nemlig at giften var sammensat som angivet, da indenrigsministeriet blev ansøgt om godkendelse af brugsanvisningen, og importøren måtte være ansvarlig for, at de gifte, han bringer på markedet, nu også svarer til de gifte, han har fået tilladelse til at forhandle i henhold til giftlovens § 5.

En fabrikant fik i 1950 en advarsel af kontrollen, fordi han, inden ikrafttrædelse af indenrigsministeriets bekendtgørelse af 31. maj 1950 om udlevering af thalliumsulfatopløsninger til udryddelse af rotter, mus og mosegrise, havde forhandlet sådanne bekæmpelsesmidler. En konkurrent indleverede til kontrollen en af fabrikantens thalliumsulfatmidler, som var forsynet med brugsanvisning til udryddelse af muldvarpe, på et tidspunkt, hvor tilladelsen til udryddelse af muldvarpe med thalliumsulfat endnu ikke var givet. Der blev rejst tiltale mod fabrikanten, som vedtog en bøde på 350 kr. — Konkurrenten medbragte ved sit besøg en flaske af sit eget bekæmpelsesmiddel med indhold af thalliumsulfat til udryddelse af rotter, mus og mosegrise etiketteret på

den måde, han benyttede, forinden udlevering af giften. Flasken var ikke forsynet med de særlige advarselsetiketter, som kræves i henhold til indenrigsministeriets bekendtgørelse af 31. maj 1950, og til politirapport måtte konkurrenten indrømme, at en del flasker var forhandlet på denne måde, hvorfor der også blev rejst tiltale mod ham. Sagen blev afgjort med vedtagelsen af en bøde på 300 kr.

Det konstateredes, at en fabrikant i 2 måneder havde anvendt en brugsanvisning til thalliumsulfatopløsning mod rotter, mus og mosegrise af en anden ordlyd end den af indenrigsministeriet godkendte, samt at de særlige advarselsetiketter ikke benyttedes. Fabrikanten vedtog en bøde på 100 kr.

Et firma, som havde kontrakt med forskellige kommuner om udryddelse af rotter, fremstillede selv den thalliumsulfatopløsning, som anvendtes. Firmaet havde ansat forskellige giftudlæggere, og det var firmaet bekendt, at giftudlæggerne udleverede thalliumsulfatopløsning til enkelte grundejere, hos hvem tilstedeværelsen af rotter konstateredes efter den sædvanlige giftudlægning. En arbejdsmand, som var ansat i firmaet som giftudlægger, havde til en købmand udleveret en flaske thalliumsulfatopløsning, som ikke var forsynet med den af indenrigsministeriet til firmaet godkendte brugsanvisning eller med de særlige advarselsetiketter. Købmanden skulle bruge giften til efterudlægning på sin ejendom. Firmaet vedtog en bøde på 100 kr.

Et firma, som havde kontrakt med forskellige kommuner om udryddelse af rotter, fremstillede selv sin thalliumsulfatopløsning. Når kommunerne ønskede det, leverede firmaet giften til kommunerne til supplerende udlæg, ligesom giftudlæggerne efterlod rester af giften hos kommunerne til supplement. Firmaet havde ikke ansøgt indenrigsministeriet om godkendelse af brugsanvisningen, og den ordlyd firmaet anvendte, kunne ikke påregnes at blive godkendt, ligesom firmaet ikke benyttede sig af de særlige advarselsetiketter. Indenrigsministeriet, sundhedsstyrelsen og kontrollen anmodede politimesteren om at indbringe sagen for retten, og søge den afgjort med en bøde på mindst 200 kr. Firmaets indehaver blev idømt en bøde på 100 kr.

En brugsforening havde udstykket og solgt nogle parathionholdige fluestrimler og havde endvidere ophængt nogle af strim-

lerne i forretningslokalet, tiltrods for at strimlernes brugsanvisning angiver, at de kun må bruges i stalde. Der blev rejst tiltale mod uddeleren for overtrædelse af giftloven, grundet på den ulovlige udstykning, og af levnedsmiddeloven, grundet på afhængningen i forretningslokalet, idet levnedsmiddeloven bestemmer, at gifte kun må opbevares i forretningslokalet på den i giftloven tilladte måde, medmindre sundhedskommissionen har givet anden tilladelse, hvilken anden tilladelse uddeleren ikke havde ansøgt om eller indhentet. Sagen blev indbragt for retten og afsluttet med vedtagelsen af en bøde på 100 kr.

En købmand udstykkede en parathionholdig gift men mente sig berettiget dertil, idet han havde foretaget aftapningen på gamle, tømte originalflasker forsynet med originaletiket. Da giftloven bestemmer, at giften aldrig må udvejes, ompakkes eller omhældes men skal udleveres i den originale pakning, i hvilken den er modtaget, blev der rejst tiltale, og sagen blev afsluttet med vedtagelse af en bøde på 200 kr.

En farvehandler havde ikke ført sin autoriserede giftbog og havde anbragt 1 flaske nikotin og 2 flasker parathion på åben hylde i forbutik ved indgangen til et posthus. Farvehandleren vedtog en bøde på 100 kr.

En sprøjtecentral, som ikke var i besiddelse af autoriseret giftbog, udleverede parathion. Sprøjtecentralen blev idømt en bøde på 40 kr.

En brugsforeningsuddeler kunne ved forrige kontrol ikke finde den autoriserede giftbog, hvorfor den måtte tilsendes kontrollen. Det samme forhold gentog sig en gang til. Da giftbogen skal forevises så ofte det forlanges af politiet og embedslægen, og da indenrigsministeriet har bemyndiget kontrollen til at efterse giftbøgerne, udtalte politimesteren, at da kemikaliekontrollen er bemyndiget til at foretage eftersyn vedrørende gifte, hvortil kræves, at giftbogen kan forevises, for at kontrollen kan være effektiv, måtte der foreligge en lovovertrædelse, når uddeleren ikke kunne forevise kontrollen giftbogen. Sagen blev afgjort med en bøde på 100 kr.

De øvrige rejste sager har omfattet mangelfuld bogføring, mangelfuld førelse af rekvisitionsblanketter, mangelfuld opbevaring af giftene og ulovlig udvejning.